

УДК 343

Y. Orlov

DISTINCTION BETWEEN CRIME OF ILLEGAL DESTRUCTION OF ELECTORAL DOCUMENTS OR REFERENDUM RELATED DOCUMENTS AND RELATED CRIMES

Ю.В. Орлов

*аспірант кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»*

ВІДМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНУ НЕЗАКОННЕ ЗНИЩЕННЯ ВИБОРЧОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ АБО ДОКУМЕНТІВ РЕФЕРЕНДУМУ ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

Постановка проблеми. Питання, що стосуються відмежування злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, від суміжних злочинів, мають істотне значення для теорії кримінального права та застосування цієї норми кримінального законодавства на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми відмежування злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, від суміжних злочинів займалися такі вчені, як: П.П. Андрушко, М.І. Мельник, І.О. Зінченко, В.К. Матвійчук, С.Я. Лихова, В.П. Тихий, М.К. Гнетнев, М.В. Мазур, В.І. Осадчий та ін. Проте до цього часу зазначені питання не знайшли свого належного вирішення.

Мета статті полягає у з'ясуванні відмежування злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму від суміжних злочинів.

Основні результати дослідження. З метою дослідження певного складу злочину, з'ясування його ознак і правильної кваліфікації необхідно провести чітке відмежування його від суміжних складів.

Для цього необхідно з'ясувати, що слід розуміти під суміжними злочинами. На нашу думку, слід погодитися з В.М. Кудрявцевим, що залежно від кількості відмежувальних ознак між складами злочинів виділяється три основних варіанти схожості складів злочинів: 1) які не мають між собою жодної спільної ознаки (крім осудності і віку суб'єкта); 2) які мають невелику кількість спільних ознак; 3) які мають усі спільні ознаки, крім однієї [1, с. 127]. Найскладнішим є розмежування третьої групи, саме такі складні злочинів можна вважати суміжними. При цьому суміжність злочинів необхідно відрізняти від конкуренції норм. Відмінність між цими категоріями полягає в тому,

що суміжні склади відмежовуються між собою за однією чи декількома ознаками, тобто один із суміжних складів злочинів має ознаку, якої немає в іншому складі, але при цьому інший склад має ознаку (або ознаки), відсутню в першому складі злочину, а при конкуренції норм лише один склад злочину має ознаку, яка відсутня в іншому діянні [1, с. 215]. Ця позиція підтримується й іншими фахівцями [2, с. 102; 3, с. 86].

Враховуючи таке доктринальне розуміння суміжних злочинів, вважаємо за можливе розглядати суміжні склади злочинів з діянням незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. У зв'язку з цим слід зазначити, що кожен злочин має ряд загальних ознак з іншими злочинами, тому труднощі, що виникають при кваліфікації, і пояснюються цією обставиною. Для того, щоб правильно встановити той чи інший склад злочину, необхідно вміти чітко відмежувати його від суміжних складів злочинів, а саме: встановлюючи властиві злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму, слід виключити ті з них, які йому непритаманні, постійно поглиблюючи аналіз цієї правової норми на основі дослідження фактичних обставин вчиненого. Лише такий підхід даватиме можливість відмежувати злочин, передбачений ст. 158-2 КК України, від суміжних. Досить чітко цю позицію висловив В.М. Кудрявцев: «По суті справи весь процес кваліфікації обставин полягає у послідовному відмежуванні кожної ознаки вчиненого діяння від ознак інших, суміжних злочинів. Можна сказати, що розмежування злочинів – зворотний бік кваліфікації» [1, с. 146].

Відповідь на запитання, за якими саме ознаками слід відрізнити злочин незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму від суміжних складів злочину, на наш погляд, має не тільки теоретичне, а й важливе практичне значення. Найбільш прийнятним є послідовне їх розмежування за окремими елементами об'єкта й об'єктивної сторони, суб'єкта і суб'єктивної сторони і за ознаками кожного з цих елементів. Виходячи з викладених вище методологічних вимог, проведемо відмежування складу злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму (ст. 158-2 КК) від злочину, передбаченого чч. 1, 2 ст. 357 КК України. Під час кримінального провадження при застосуванні ст. 158-2 КК України виникає багато труднощів, зокрема, при відмежуванні цього злочину від злочину, передбаченого чч. 1, 2 ст. 357 КК України, за ознаками «... а так само їх умисне знищення чи пошкодження...» (ч. 1 ст. 357 КК, стосовно офіційних документів) та цього ж злочину, передбаченого ч. 2 ст. 357 КК, за ознаками «ті самі дії... вчинені щодо особливо важливих документів...» [4].

Розмежування за об'єктом та предметом цих складів злочину. Різницю у порівнюваних складах злочинів слід проводити насамперед за основним об'єктом посягання, якщо при злочинному знищенні виборчих документів або документів референдуму є лише суспільні відносини, які забезпечують умови з охорони від знищення або пошкодження виборчих документів або документів референдуму поза встановленим строком зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії після проведення виборів або референдуму, то при вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК за ознакою «...

а так само їх умисне знищення чи пошкодження...» (де йдеться про офіційні документи) та за ч. 2 ст. 357 КК за ознакою «ті самі дії, вчинені щодо особливо важливих документів» [4], то за ст. 357 КК основним безпосереднім об'єктом злочину є встановлений законодавством порядок обігу і використання офіційних та деяких приватних документів, який забезпечує нормальну діяльність підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності [5, с. 972], а додатковим об'єктом є суспільні відносини, які забезпечують права і законні інтереси громадян, порядок документального посвідчення фактів, які мають юридичне значення [5, с. 973]. Крім того, істотна відмінність цих складів злочину є й у предметах цих діянь. Для злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, існує виборча документація або документи референдуму, які передані на зберігання у державні архівні установи та в Центральну виборчу комісію України. Передаються, зокрема: 1) постанови Центральної виборчої комісії про утворення окружних виборчих комісій та про внесення змін до складу окружних виборчих комісій (копії) – строк зберігання 5 років; 2) постанови окружної виборчої комісії про утворення дільничних виборчих комісій – строк зберігання 5 років; 3) постанови, протокольні рішення окружної виборчої комісії та документи (подання, заяви, скарги та інші передбачені законодавством документи), на підставі яких прийнято рішення – строк зберігання 5 років; 4) протоколи засідань окружної виборчої комісії та документи до них – строк зберігання 5 років; 5) протоколи засідань дільничної виборчої комісії та документи до них – строк зберігання 5 років; 6) протокол окружної виборчої комісії про підсумки голосування в територіальному виборчому окрузі (другий примірник) – строк зберігання 5 років; 7) протокол окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці (другий примірник) – строк зберігання 5 років; 8) протоколи дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях (другий примірник) – строк зберігання 5 років; 9) протокол окружної виборчої комісії про приймання від Центральної виборчої комісії виборчих бюлетенів з виборів Президента України – строк зберігання 5 років та ін.; 10) Рішення Центральної виборчої комісії, іншого відповідного органу про утворення територіальної, окружної виборчої комісії, комісій з всеукраїнського та місцевих референдумів (копії) – строк зберігання 3 роки, передаються до відповідної місцевої державної архівної установи або місцевої архівної установи; 11) Рішення територіальної, окружної виборчої комісії, іншого відповідного органу про утворення дільничних виборчих комісій, дільничних комісій з референдуму – передаються до відповідної місцевої державної архівної установи та зберігаються постійно; 12) документи (інструкції, рекомендації, програми) з питань проведення нарад, семінарів із членами дільничних комісій, представниками органів виконавчої влади щодо проведення виборів, референдумів, інша методична література – зберігаються до завершення роботи комісії, на зберігання не передаються; 13) передвиборні програми, плакати, листівки, інша агітаційна документація з виборів, референдумів – зберігаються до завершення роботи комісії, ЕПК, та передаються до відповідної місцевої державної архівної установи за рішенням ЕПК; 14) рішення (постанови, протокольні

рішення) територіальної, окружної виборчої комісії та документи, на підставі яких прийнято рішення (подання, заяви, скарги та інші передбачені законодавством документи) – зберігаються постійно та передаються до відповідної місцевої державної архівної установи; 15) звернення (пропозиції, заяви, скарги) громадян – термін зберігання 5 років, передаються до відповідної місцевої державної архівної установи або місцевої архівної установи; 16) протоколи засідань територіальної, окружної виборчої комісії, комісії Автономної Республіки Крим, обласної, міської, міст Києва та Севастополя комісії з всеукраїнського та місцевих референдумів з відповідними додатками до протоколу засідання комісії – зберігаються постійно, передаються до відповідної місцевої державної архівної установи тощо.

Отже, під виборчими документами як предметом злочину розуміють: виборчі бюлетені, бланки відкритих посвідчень, виборчі протоколи, тобто документи, які виготовляються та використовуються на виборах Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради АРК, місцевих рад і сільських, селищних, міських голів [6, с. 416]. Натомість до документів референдуму як предмета злочину належать будь-які документи, які згідно із Законом України «Про всеукраїнський та місцевий референдуми» від 3 липня 1991 року складаються (виготовляються, створюються) у процесі ініціювання референдуму, його організації і проведення, зокрема, протоколи зборів громадян про утворення ініціативних груп референдумів, організації та проведення референдуму, зокрема, протоколів засідання комісій з референдуму, а також при підрахунку голосів та встановлення результатів референдуму [7, с. 180–181; 6, с. 272–274].

Натомість предметом злочину, передбаченого ст. 357 КК, є офіційний документ, під яким слід розуміти документи, що містять зафіксовану на будь-якому матеріальному носії інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використаний як документи-докази у правозастосовній діяльності, що складається, посвідчується повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності й організаційної правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким за законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити [4].

Під особливо важливим документом (поняття оціночне) визначається з урахуванням фактів, які ними засвідчувалися, можливості чи неможливості їх відновити, втрат, необхідних для відновлення (наприклад, знищення кримінальної справи) [5, с. 753].

Розмежування злочинів за об'єктивною стороною. Об'єктивна сторона складу злочину – елемент, як правило, що найбільш повно відображений у диспозиції ст. 158-2 КК України, тому розмежування злочинів за ознаками цієї сторони на перший погляд може видатися не дуже складним. Проте насправді

помилки при застосуванні цього закону, як правило, найбільше. Пояснюється це тим, що при розмежуванні складів злочинів ознаки, що характеризують об'єктивну сторону, зустрічаються частіше, ніж інші. Отже, правильне встановлення ознак об'єктивної сторони є важливим з багатьох причин. Воно нерідко дає змогу встановити ознаки об'єкта й суб'єкта та суб'єктивної сторони злочинного посягання. Таке посягання на деякі конкретні суспільні відносини може бути вчинено взагалі обмеженою кількістю способів і лише спеціальним суб'єктом та з певною формою вини. Як правило, порушення діянням об'єкта, що охороняється, може бути вчинено не будь-якими, а тільки певними діями, характер яких визначається насамперед властивостями самого об'єкта [8, с. 137]. Правильно встановивши спосіб, засоби, джерела та місця дії, ми в ряді випадків можемо зробити обґрунтований висновок про об'єкт або хоча б про приблизне коло об'єктів злочинного посягання, а інколи про форму вини [9, с. 161].

Визначення ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, які відмежовують їх від суміжних складів злочину (у нашому випадку від злочину, передбаченого ст. 357 КК України за визначеними для відмежування ознаками), необхідно здійснювати шляхом виявлення змісту об'єктивної сторони суміжних складів злочину. З цією метою ми системно згрупували і зіставили ознаки об'єктивної сторони, зафіксовані в диспозиції ст.ст. 158-2 і 357 КК України (за виокремленими ознаками). Так, для чч. 1, 2 ст. 158-2 КК України обов'язковими ознаками об'єктивної сторони є: 1) діяння (дія або бездіяльність); 2) час вчинення злочину; 3) місце вчинення злочину. Стосовно перших двох проявів цього злочину слід відмітити такі дії та бездіяльність: 1) незаконне знищення виборчої документації; 2) незаконне знищення документів референдуму. Натомість третя і четверта форми прояву цього злочину також вчиняються шляхом дії та бездіяльності: 3) незаконне пошкодження виборчої документації поза встановленим строком зберігання у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії після проведення виборів; 4) незаконне пошкодження документів референдуму поза встановленим строком зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії після проведення референдуму. Дією або бездіяльністю вчиняється також і злочин, передбачений ч. 2 ст. 158-2 КК України. Натомість злочин, передбачений ч.1 ст. 357 КК вчиняється активними діями: 1) знищення офіційних документів; 2) пошкодження офіційних документів. У той же час злочин, передбачений ч. 2 ст. 357 КК, вчиняється шляхом дії (знищення або пошкодження особливо важливих документів).

Місце вчинення злочину прямо передбачено в диспозиції ч. 1 ст. 158-2 КК України таким чином: «Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму...у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії України» [4]. Це підтверджується тим, що цей припис закону відповідає на питання, де вчиняється таке знищення виборчої документації або документів референдуму. Натомість для злочину, передбаченого чч. 1, 2 ст. 357 КК, така ознака, як місце вчинення злочину не є обов'язковою ознакою злочину. Отже, стосовно ознаки обов'язкової сторони злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, можна стверджувати, що: 1) під часом вчинення злочину

слід розуміти певний проміжок часу або певний часовий період, описаний у диспозиції кримінально-правової норми, або такий, що випливає з її змісту, що має кримінально-правове значення, в який виконана об'єктивна сторона злочину, або злочин було продовжено чи припинено; 2) часом вчинення злочину знищення виборчої документації або документів референдуму є часовий період після проведення виборів або референдуму поза встановленим строком їх зберігання. Стосовно злочину, передбаченого чч. 1, 2 ст. 357 КК України, можна констатувати, що час вчинення злочину знаходиться за межами складу злочину, передбаченого ст. 357 КК України.

Розмежування за суб'єктами злочину. Розмежування злочинів залежно від їх суб'єктів у більшості випадків не викликає труднощів. Це пояснюється тим, що ознаки суб'єкта цих злочинів визначені в законі. Для злочинів, передбачених стст. 158-2, 357 КК України, такої вказівки не має. Це створює певні труднощі у відмежуванні цих злочинів. Так, для ч. 1 ст. 158-2 КК України суб'єктом злочину може бути фізична осудна особа приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), якій до моменту вчинення злочину виповнилось 16 років. За ч. 2 ст. 158-2 КК України суб'єктом злочину може бути член виборчої комісії чи інша службова особа, яка вчиняє цей злочин з використанням влади або службового становища. Натомість суб'єктом злочину за чч. 1, 2 ст. 357 КК України є приватна особа [10, с. 753].

Розмежування злочинів за суб'єктивною стороною. Суб'єктивна сторона злочину є відображенням у свідомості суб'єкта об'єктивних ознак вчиненого і характеризує ставлення до них суб'єкта [11, с. 131]. Вивчення матеріалів досудового слідства і судової практики свідчить про те, що значна кількість помилок при кваліфікації злочинів допускається або через неправильне розуміння суб'єктивних ознак цих складів, або з причини неглибокого їх з'ясування. Кримінальне право України не надає пріоритету ні об'єктивним, ні суб'єктивним ознакам. Якщо переоцінка об'єктивних ознак призводить до об'єктивного ставлення у вину, то переоцінка суб'єктивних факторів призвела б до засудження за думки, а не за дії. І те, й інше суперечить вимогам законності, яка має своїм основним завданням боротьбу з різними антисуспільними явищами, забезпечення непохитності суспільного і державного ладу, тому заклики деяких авторів до так званого пріоритету суб'єктивного ставлення у вину [12, с. 140] має хибний, суб'єктивістський підхід до кримінально-правового ставлення у вину, що не може бути сприйнятий практикою.

Основний критерій розмежування за суб'єктивною стороною – це форма вини. Але як визначити, чи передбачає той чи інший склад злочину вину умислу або необережну? Це може бути: а) прямо вказано в законі; б) впливати зі змісту вживаних у ньому термінів; в) із вказівок закону на мотив і мету, що характеризують умисні дії; г) походити із системного тлумачення закону [13, с. 117]. Аналіз суб'єктивної сторони складів злочину, передбачених стст. 158-2, 357 КК України, свідчить, що ознаки суб'єктивної сторони збігаються. Суб'єктивна сторона цих злочинів характеризується виною у формі умислу (умисел може бути лише прямий). Певною мірою ці питання знайшли

відображення і в кримінально-правовій літературі зарубіжних держав [14; 15; 16; 17; 18], але дослідження цієї проблематики триває.

Висновки. Отже, злочини, передбачені стст. 158-2, 357 КК України, розмежовуються за такими ознаками: 1) за об'єктом злочину; 2) за предметом злочину; 3) за ознаками об'єктивної сторони; 4) за суб'єктом, що підтверджено опитуванням слідчих і суддів, інших практичних працівників та студентів юридичних вузів (600 осіб), які засвідчили, що лише 60% з них чітко розуміють відмінності цих злочинів, 30% дали неправильні відповіді і 10 не відповіли нічого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Кудрявцев В.Н.* Общая теория квалификации преступлений / В.Н. Кудрявцев. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: «Юрист», 2006. – 304 с.

2. *Брич Л.* Суміжні склади злочинів : поняття і основні ознаки / Л. Брич // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 6. – С. 102–109.

3. *Тарарухин С.А.* Квалификация преступлений в следственной судебной практике / С. А. Тарарухин. – Киев : «Юринком», 1995. – 208 с.

4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-14 / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

5. *Дудоров О.О.* Коментар до ст. 357 КК України / О.О. Дудоров // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 6-те вид., переробл. та допов. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2009. – С. 972–975.

6. *Мельник М.І.* Коментар до ст. 158-2 КК України / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид. переробл. та допов. – К.: Юридична думка, 2012. – С. 431–434.

7. *Андрушко П.П.* Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму (ст. 158-2 КК) / П.П. Андрушко, І. О. Зінченко, М.І. Мельник, В.І. Осадчий // Кримінальна відповідальність за порушення виборчих і референдних прав / (П.П. Андрушко, І.О. Зінченко, С.Я. Лихова та ін.; За заг. ред. В.П. Тихого. – Х.: Изд-во Кроссрод, 2008. – С. 180–202.

8. *Кудрявцев В.Н.* Объективная сторона преступления / В.Н. Кудрявцев // Советское уголовное право. Общая часть. Учебник / Под ред. В.Д. Меньшагина и др. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1974. – С. 128–143.

9. *Коржанский Н.И.* Объект и предмет уголовно-правовой охраны / Н.И. Коржанский. – М.: Изд-во Академии МВД СССР, 1980. – 248 с.

10. *Дорош Л.В.* Коментар до ст. 357 КК України / Л.В. Дорош // Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2т. Т.2 : Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – Х.: Право, 2013. – С. 750–754.

11. *Рарог А.И.* Субъективная сторона и квалификация преступлений / А. И. Рарог. – М.: ООО «Профобразование», 2001. – 135 с.

12. *Воробей П.А.* Теорія і практика кримінально-правового ставлення в вину / П.А. Воробей. – К.: НАВСУ, 1997. – 184 с.

13. *Никифоров Б.С.* Применение общего определения умысла и норм Особенной части УК / Б.С. Никифоров // Советское государство и право. – 1966. – № 7. – С. 117–199.

14. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof N. F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant

professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center Press”, 2001. – 234 p.

15. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center – Press”, 2001. – 298 p.

16. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.M. Serebrennikova. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 366 p.

17. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A. I. Korobeev. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 226 p.

18. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. – St. Petersburg: “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 366 p.

REFERENCES

1. *Kudrjavcev V.N.* Obshhaja teoriya kvalifikacii prestuplenij / V.N. Kudrjavcev. 2-e izd., pererab. i dop. – M. : «Jurist», 2006. – 304 s.

2. *Brych L.* Sumizhni sklady zlochyniv : poniattia i osnovni oznaky / L. Brych // Pidpriemnystvo, gospodarstvo i pravo. – 2006. – № 6. – S. 102–109.

3. *Tararuhin S.A.* Kvalifikacija prestuplenij v sledstvennoj sudebnoj praktike / S.A. Tararuhin. – Kiev : «Jurinkom», 1995. – 208 s.

4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-14 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2001. – № 25–26. – St. 131.

5. *Dudorov O.O.* Komentar do st. 357 KK Ukrainy / O.O. Dudorov // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. – 6-te vyd., pererobl. ta dopov. / Za red. M.I. Melnyka, M. I. Khavroniuka. – K. : Yurydychna dumka, 2009. – S. 972–975.

6. *Melnyk M.I.* Komentar do st. 158-2 KK Ukrainy / M.I. Melnyk, M.I. Khavroniuk // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / Za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. – 9-te vyd. pererobl. ta dopov. – K. : Yurydychna dumka, 2012. – S. 431–434.

7. *Andrushko P.P.* Nezakonno znyshchennia vyborchoi dokumentatsii abo dokumentiv referendumu (st. 158-2 KK) / P.P. Andrushko, I.O. Zinchenko, M.I. Melnyk, V.I. Osadchyi // Kryminalna vidpovidalnist za porushennia vyborchokh i referendumnykh prav / (P.P. Andrushko, I. O. Zinchenko, S.Ya Lykhova ta in.; Za zah. red. V.P. Tykhoho. – Kh. : Izd-vo Krossroud, 2008. – S. 180–202.

8. *Kudrjavcev V.N.* Obektivnaja storona prestuplenija / V.N. Kudrjavcev // Sovetskoe ugodovnoe pravo. Obshhaja chast'. Uchebnik / Pod red. V.D. Men'shagina i dr. – M. : Izd-vo Mosk. un-ta, 1974. – S. 128–143.

9. *Korzhanskij N.I.* Obekt i predmet ugodovno-pravovoj ohrany / N.I. Korzhanskij. – M. : Izd-vo Akademii MVD SSSR, 1980. – 248 s.

10. *Dorosh L.V.* Komentar do st. 357 KK Ukrainy / L.V. Dorosh // Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo–praktychnyi komentar: u 2t. T.2 : Osoblyva chastyna / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in. – Kh. : Pravo, 2013. – S. 750–754.

11. *Rarog A.I.* Subektivnaja storona i kvalifikacija prestuplenij / A.I. Rarog. – M. : OOO «Profobrazovanie», 2001. – 135 s.

12. *Vorobei P.A.* Teoriia i praktyka kryminalno-pravovoho stavlennia v vynu / P.A. Vorobei. – K. : NAVSU, 1997. – 184 s.

13. *Nikiforov B.S.* Primenenie obshhego opredelenija umysla i norm Osobennoj chasti UK / B.S. Nikiforov // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. – 1966. – № 7. – S. 117–199.

14. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D j, prof N.F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. – St. Petersburg : “Yuridichesky Center Press”, 2001. – 234 p.

15. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg : “Yuridichesky Center – Press”, 2001. – 298 p.

16. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.M. Serebrennikova. – St. Petersburg : “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 366 p.

17. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A. I. Korobeev. – St. Petersburg : “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 226 p.

18. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A. V. Zhmenya. – St. Petersburg : “Yuridichesky Center – Press”, 2002. – 366 p.

Орлов Ю.В. Відмежування злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму від суміжних злочинів

У статті проведено відмежування злочину, передбаченого статтею 158-2 Кримінального кодексу України, від суміжного злочину, передбаченого статтею 357 цього Кодексу, за об'єктивними і суб'єктивними ознаками, предметом злочину та зроблено висновки за результатами аналізу.

Ключові слова: відмежування, суміжні склади злочинів, об'єктивні ознаки, суб'єктивні ознаки, предмет злочину.

Орлов Ю.В. Отмежевание преступления незаконное уничтожение избирательной документации или документов референдума от смежных преступлений

В статье проведено отграничение состава преступления, предусмотренного статьей 158-2 Уголовного кодекса Украины, от смежного преступления, предусмотренного статьей 357 этого Кодекса, по объективным и субъективным признакам, предмету преступления и сделаны выводы по итогам анализа.

Ключевые слова: отмежевание, смежные составы преступлений, объективные признаки, субъективные признаки, предмет преступления.

Orlov Y. Distinction between Crime of Illegal Destruction of Electoral Documents or Referendum Related Documents and Related Crimes

In this article, the delimitation between a crime under Article 158-2 of the Criminal Code of Ukraine and related offense under Article 357 of the Criminal Code of Ukraine is made. The author provided distinction between the mentioned crimes on grounds of objective and subjective aspects, and of a target of a crime. The results of the study are formulated in the conclusions.

Keywords: Distinction; Related Crimes; Objective Aspect; Subjective Aspect; Target of a Crime

Стаття надійшла до редакції 08.12.2016.